

18

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Jenni Hjeltin ym. talousarvioaloitetta koskien Ystävydenpuiston väestönsuojan rakentamista

Pöydälle 03.09.2024

HEL 2024-001766 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Valtuutettu Jenni Hjeltin ym. talousarvioehdotuksessa esitetään että Ystävydenpuiston väestönsuojan rakentamista kiirehditään ja hanke otetaan etupainotteisesti mukaan investointibudjettiin.

Kaupunkiympäristölautakunta toteaa, että Itäkeskuksen Ystävydenpuiston yhteisväestönsuojan suunnittelu aloitettiin 1970-luvulla. Itäkeskukseen rakennettiin tuolloin kerrostaloja ja liiketiloja, joiden väestönsuojan rakentamisvelvoite sovittiin hoidettavan siten, että kiinteistöt maksoivat kaupungille osuuden yhteisväestönsuojan rakentamisesta. Yhteiseen kalliosuojaan päädyttiin, koska alueen maaperä ja pohjaolosuhteet olivat hankalat ja talokohtaiset suojat olisi jouduttu rakentamaan maanpinnan yläpuolelle. Alueella sijaitseva kallioalue, joka on nykyisen Ystävydenpuiston keskellä, todettiin soveltuvaksi yhteisväestönsuojan rakentamiseen.

Yhteisväestösuoja koski 31 kiinteistöä. Yhteissuoja koski suurinta osaa Asiakkaankadun, Hansakujan, Kauppakartanonkadun kiinteistöjä ja joi-takin kiinteistöjä muun muassa Lehdokkipolulla, Niittyvillanpolulla, Visbynkadulla, Visbynkujalla ja Lyypekin aukiolla. Yhteissuoja mitoitettiin rakennuslupiin myönnettyjen neliöiden mukaan ja väestönsuojan keräntymisalue koski noin 5 800 asukasta. Kauppakartanonkatu 7, Asiakkaankatu 11 ja Visbynkatu 1 ovat nykyään yksityisessä omistuksessa, muut tontit ovat kaupungin vuokratontteja.

Yhteissuojan rakentamista edellyttävät määräykset koskivat vuosina 1976-1986 myönnettyjä rakennuslupia. Rakennuslautakunta oli pidentänyt joihinkin lupiin liittyviä määräaikoja siten, että yhteissuojan piti olla valmis 31.12.1989 mennessä (Rakennusvalvontavirasto, valvontaosaston selvitys 4.11.1992/5.1.1993).

Kaupunginvaltuusto päätti 13.11.1974 N:o 23 Itäisen alueiden eräiden väestösuunnitelmien hyväksymisen yhteydessä Marjaniemen yhteiskalliosuojan rakentamisesta. Suojan normaaliajan käyttötarkoitukseksi esi-

tettiin kolmea vaihtoehtoa: uimahalli, kuntosali ja varastotila tai varasto tai pysäköintitila. Suositeltavana vaihtoehtona pidettiin varastotilaa.

Kaupunginhallitus päätti 11.5.1987 2264 §, että kuntasuunnitelman mukaiset väestösuojat toteutetaan vuoden 1992 loppuun mennessä. Lisäksi kaupunginhallitus päätti että Marjaniemen kerääntymisaluetta, mitoitusta ja normaaliajan käyttötarkoitusta selvitetään tutkien myös mahdollisuudet kahden tai useamman suojan toteuttamiseen. Lisäksi Merihaan, Marjaniemen ja Kangasalantien perustamissuunnitelmia kii- rehditään.

Sisäasianministeriön pelastusosasto vahvisti 30.7.1979 antamallaan lausunnolla suojapaikkamääräksi 6 900, josta yleisiä suojapaikkoja oli 300.

Kaupunginhallitus päätti 14.6.1993 1019 §, että rakennettava suoja mi- toitetaan vain ns. velvoitepaikkojen mukaan ja varaudutaan mahdolli- seen laajentamiseen suunnitteluvaiheessa. Väestönsuoja mitoitettiin 6 000 suojapaikan mukaan.

Ystävyyspuiston väestösuojasta tehtiin ensimmäinen hankesuunni- telma vuonna 1998. Hankesuunnitelmassa esitettiin 6 000 henkilön S-6 kalliöväestönsuojan rakentamista Ystävyyspuistoon. Normaaliajan käyttö varastona aiheutti suurta vastusta, koska raskas liikenne olisi kulkenut asuinalueiden läpi. Hanke ei kuitenkaan edennyt, koska han- ketta ei voitu kaupunkisuunnitteluviraston mukaan toteuttaa voimassa olevan asemakaavan mukaisena.

Pelastuslaitos laati uuden hankesuunnitelman vuonna 2006. Hanke- suunnitelmaa täydennettiin vuoden 2010 alkupuolelle saakka. Kallio- suojan normaaliajan käytöstä esitettiin erilaisia vaihtoehtoja ja päädyttiin siihen, että tila rakennetaan urheilukäyttöön ja lisäksi rakennetaan muutamia kymmeniä autopaikkoja. Tiloihin oli tuolloin tarkoitus raken- taa myös tilat kahdelle johtokeskukselle.

Vuonna 2005 käynnistettiin kaavamuutos ”Itäkeskuksen Kauppakarta- nonkadun väestönsuoja”. Kaavaehdotus hyväksyttiin kaupunkisuunnit- telulautakunnassa 8.6.2006 ja kaavaehdotus laitettiin nähtäville. Kaa- vaan tehtiin muutoksia vuonna 2010, mutta kaavaa ei koskaan vahvis- tettu. Diaarikirjauksista selvisi, että vahvistamatta jättämisen syynä oli väestönsuojelulain tulevat muutokset.

Väestösuojalle haettiin ensimmäistä kertaa rakennuslupaa vuonna 2010. Hanke keskeytettiin, kun väestönsuojaan sijoitettavan pysäköin- tipaikan koosta ei päästy yksimielisyyteen. Rakennuslupa väestönsuo- jalle ehti myös vanhentua.

Väestösuojan rakentaminen viivästyi monesta eri syystä ja keskeisimpänä syynä oli se, että väestönsuojan normaaliajan käytöstä ei päästy yksimielisyyteen. Kuluneiden 50 vuoden aikana laadittiin useita suunnitelmia alueen kehittämiseksi ja tapahtui kaupungin sisäisiä organisatiomuutoksia, jotka osaltaan vaikuttivat siihen, että yhteisväestönsuojahanke ei edennyt. Väestönsuojien kiinteistöt siirtyivät kaupunkiympäristön toimialan vastuualueelle vasta vuonna 2017. Tätä ennen väestönsuojista oli vastannut pelastuslaitos.

Vuonna 2021 väestönsuojan rakentamisesta käytiin julkista keskustelua ja vuonna 2022 kaupunki perusti työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää Ystävydenpuiston väestönsuojan rakentamiseen liittyvät taustat. Kaupungin hankeohjausryhmässä käsiteltiin ystävydenpuiston väestönsuojaa 25.10.2023, jolloin käsiteltiin kaupungin omistamia kallioväestönsuojia ja niihin liittyviä vastuita. Kaupungilla on olemassa velvollisuus rakentaa ja ylläpitää kriisinajan väestönsuojapaikat Ystävydenpuiston kerääntymisalueen kiinteistöjen tarpeisiin aikaisemmin perittyjä väestönsuojakorvauksia vastaan.

Vuonna 2023 Ystävydenpuiston yhteisväestönsuoja laitettiin uudeksi hankkeeksi kaupungin talousarvion talonrakentamishjelman 2024-2033 vuokra- ja osakehankkeisiin. Väestönsuojan rakentaminen aikataulutettiin siten, että suoja olisi valmis vuonna 2029 ja sen laajuus olisi 9 400 htm².

Väestönsuojan rakentamisesta käytiin kaupungin sisäinen neuvottelu kaupunginkanslian kokoon kutsumana tammikuussa 2024, jolloin sovittiin, että Ystävydenpuiston yhteisväestönsuojan normaaliajan käyttö olisi lähtökohtaisesti pysäköinti.

Kaupungin hankeohjausryhmän kokouksessa 12.6.2024 keskusteltiin yhteisväestönsuojan toteutusmallista. Kokouksessa perustettiin työryhmä, jonka tavoitteena on edistää hanketta mahdollisimman pikaisesti. Tuleva kallioluola suunnitellaan minimissään väestönsuojasopimusten edellyttämien paikkojen mukaisesti. Kallioluolaan voidaan osoittaa tarvittaessa uusien hankkeiden väestönsuojapaikat, jos se on kallioluolan kannalta kokonaistaloudellisesti perusteltua.

Yhteisväestönsuojan hankesuunnittelu on aloitettu kaupunkiympäristön toimiala-alalla mutta työ on keskeytetty odottamaan hankeohjausryhmän perustaman työryhmän jatkovalmistelua. Hankkeen vaativuuden vuoksi valmistumisaikataulua ei ole realistista muuttaa. Yhteisväestönsuojan rakentaminen kallion sisään vaatii suunnitteluaikaa noin kaksi vuotta ja rakentaminen vie vähintään kaksi vuotta. Hankkeen suunnitteluvaiheen aikana tulee ottaa huomioon Itäkeskuksen alueen täydennysrakentaminen ja alueen asukasmäärän lisäyksen vaikutukset väes-

tönsuojan mitoitukseen. Hankkeen toteutus vaatii myös kaavamuutoksen.

Esittelijän perustelut

Talousarvioaloite

Valtuutettu Jenni Hjelt ja 15 muuta valtuutettua ovat tehneet 30.1.2024 seuraavan talousarvioaloitteen:

"Itäkeskuksen Ystävyydenpuiston väestönsuojan rakentaminen

Helsingin kaupunginvaltuusto päätti Itäkeskuksen Ystävyydenpuistoon rakennettavasta yhteisväestönsuojasta vuonna 1974. Rakennuslupa hankkeelle on myönnetty jo vuonna 2009. Tästä huolimatta hanke ei ole edennyt. Vuonna 2010 hankkeen kustannuksiksi arvioitiin noin 23 miljoonaa euroa. Kaupunki on laskuttanut Itäkeskuksessa asukkailta ja yrityksiltä väestönsuojapaikoista miljoonia euroja. Kauppakartanonkadun / Ystävyydenpuiston väestönsuoja on viimeinen kaupungin vielä rakentamattomista velvoitesuojista.

Itäkeskuksen alueella asuvista arviolta vajaa 4000 ihmistä on nyt vailla väestönsuojaa, jos sellaiselle olisi tarvetta.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että Itäkeskuksen Ystävyydenpuiston / Kauppakartanonkadun väestönsuojan rakentamista kiihdytetään ja hanke otetaan etupainotteisesti mukaan investointibudjettiin."

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan lausunnon kaupunginhallitukselle 10.9.2024 mennessä.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Heini Koskensalo-Kleemola, johtava asiantuntija: 09 310 42139
heini.koskensalo-kleemola(a)hel.fi

Liitteet

1 Itäkeskuksen Ystävyydenpuiston väestönsuojan rakentaminen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano